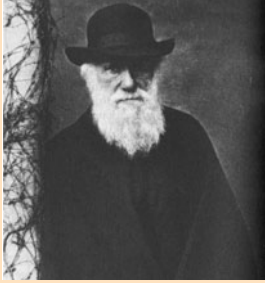

Bilim Tarihinde Bu Ay

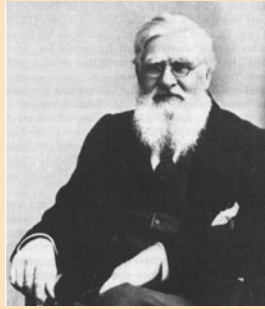
MURAT DIRICAN

1 Temmuz 1858 Evrim Kuramı

1858'de Wallace-Darwin evrim kuramı ilk kez Londra'da Linnaean Derneği tarafından yayımlandı. Haziran'da Charles Darwin, Doğu Hint adalarında örnekler toplayan Alfred Wallace'dan bir mektup aldı. Wallace (Darwin'den) bağımsız olarak ve hemen hemen Darwin'inkiyle aynı olan bir doğal

seçim kuramı geliştirmişti. Mektupta Darwin'den kuramı değerlendirmesi ve yayımlanmaya değer bulursa Charles Lyell'a iletmesi isteniyordu. Darwin de aynen böyle yaptı ve neredeyse kendi açık önceliğini hiçe saydı. Çünkü henüz baş yapıtı olan Türlerin Kökeni'ni yayımlamamıştı. Linnaean Derneği'ndeki sözlü sunumda Wallace'ın notlarını ve Darwin'in yayımlanmamış 1844 makalesinden bölümleri ünlü yerbilimci Charles Lyell ve botanikçi Joseph Hooker okudu.

4 Temmuz 1934 Marie Curie Öldü

Polonya doğumlu Fransız kimyacı ve fizikçi Marie Marja Sklodowska Curie 1934'te öldü. 1898'de uranyum mineralleriyle yaptığı ünlü deneyleri iki yeni elementin bulunmasına yol açmıştı. Önce polonyumu, birkaç ay sonra da radyumu ayırmıştı. Bugün bir gram radyumla birlikte radyoaktif dengedeki radon miktarı Curie olarak adlandırılıyor. Kocasını Pierre Curie ve

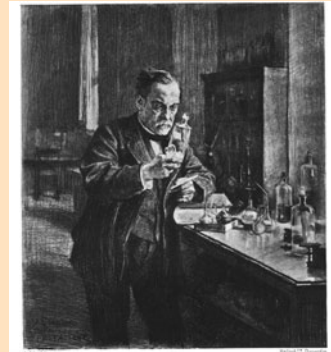

Henri Becquerel ile birlikte 1903 Nobel Fizik Ödülü ile onurlandırılan Marie Curie, 1911'de ikinci kez Nobel Ödülü'ne bu kez kimya dalında ve tek başına layık görüldü. Ailesi iki kuşakta beş Nobel ödülü kazandı. Ancak ne yazık ki bu büyük araştırmacı, bulunduğu radyoaktif maddelerden korunmak gerektiğini bilmediğinden, çalışmaları sırasında uzun süre radyasyonun etkisinde kaldı ve radyasyon zehirlenmesinden yaşamını yitirdi.

5 Temmuz 1996 Dolly

1996'da dünyanın klonlanmış ilk memelisi koyun Dolly, İskoçya'nın Edinburgh kentindeki Roslin Enstitüsü'nde doğdu. Bilim insanları bir yumurta hücresinin çekirdeğini bir başka hücrenin çekirdeğiyle değiştirmişlerdi. Dolly'ninki bir Fin Dorset koyununun memesinden alınmıştı. Yumurta hücresi, yeni çekirdekte bulunan bağlanmış DNA'yı bir şekilde yeniden programlamış ve sonuç Dolly olmuştu. Bu müdahale mikroskobik iğneler kullanılarak yapılmıştı. Bu yöntem ilk kez 1970'li yıllarda insanlarda kısırlık tedavisinde kullanılmıştı. Ortaya çıkan embriyon üçüncü bir taşıyıcı koyunun rahmine aşılandı. Ian Wilmut'un liderliğindeki ekip çalışmasında anahtar rolü oynayan kişi biyolog Keith Campbell olmuştu. Dolly'nin doğumu 1997'nin başlarında dünyaya duyuruldu.

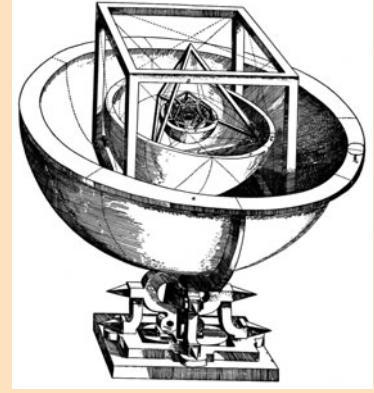
6 Temmuz 1885 Kuduz Aşısı

1885'te Fransız bilim insanı Louis Pasteur ve çalışma arkadaşları iki gün önce bir kuduz köpeğin ısırığı 9 yaşındaki Joseph Meister'a, zayıflatılmış kuduz virüsü taşıyan aşının ilk dozunu vermişti. Aşı uygulaması 14 gün sürdü. Bağışıklık başarıyla sağlandı. Böylece yaklaşık yüz yıl önce Edward Jenner'ın öngördüğü modern bağışıklık çağı başlamış oldu. İyileşen Joseph Meister büyüdü ve 64 yaşına kadar Pasteur Enstitüsü'nün kâhyanlığını yaptı.

9 Temmuz 1595 Kepler'in Evreni

1595'te, Johannes Kepler ünlü eseri *Mysterium cosmographicum*'u (Evrenin Gizemi) yayımladı. Kepler bu eserinde bilinen altı gezegeni yörüngelerinde tutan görünmez bir yapıyı tanımlıyordu. Bir matematikçi olarak yalnızca dışbükey, beş, düzgün cisimden oluşan bir yapı tasarladı. Her gezegenin yörüngesi bir küreye yerleştirilmişti ve komşusundan bir çokyüzlüye teğet olarak ayrılıyordu. Teğet geçen bir küp en dış gezegenler Satürn ve Jüpiter kürelerini birbirinden ayırıyordu. Dünya'nın, Venüs'ün ve Merkür'ün küreleri sırasıyla düzgün on iki yüzlü, yirmi yüzlü ve sekiz yüzlü içine yerleştiriliyordu. Yörünge bilgileri bu modele şaşırtacak kadar iyi oturuyordu ancak her şeye rağmen hatalıydı.

10 Temmuz 1962 Emniyet Kemerini

1962'de İsveçli mühendis Nils Bohlen bugün kullandığımız üç noktalı emniyet kemerinin patentini aldı. Onun geliştirdiği kucak ve omuz tasarımı bilindik bir yolcu güvenliği mekanizmasıdır ve sayısız yaşam kurtarmıştır. Bu tasarım, daha

önceleri kullanılan, bedeni çapraz tutan ve yüksek hızdaki kazalarda ciddi iç kanamalara yol açan tekli emniyet kemerinin yerini aldı. Bohlin patentini, çalışmakta olduğu araba üreticisi Volvo'nun kullanımına verdi. Ağustos 1959'dan itibaren Volvo, ürettiği arabalarda Bohlin' in kemerini kullanmaya başladı. Şirket bu tasarımı daha çok yaşam kurtarabilmek amacıyla öteki otomobil üreticilerinin de kullanımına sundu.

12 Temmuz 1957 Akciğer Kanseri ve Sigara

1956-1961 yılları arasında ABD Kamu Sağlığı Hizmetleri'nin başkanlığını yapan Leroy Burney sigara ve akciğer kanseri arasındaki ilişki konusunda bir rapor yayımladı. Bu raporuyla Dr. Leroy Burney, tüm dünyada sigara ve akciğer kanseri arasındaki bağı kamuoyu önünde kabul eden ilk hükümet görevlisi oldu. Kendisi de bir sigara tiryakisi olan Dr. Burney, raporunda "Aşırı sigara tüketiminin akciğer kanserinin nedenlerinden biri olduğuna ilişkin artan sayıda tutarlı kanıt bulunuyor." demişti.

11 Temmuz 1975 Kilden Ordu

1975'te Çin'li arkeologlar 12.500 metrekarelik bir arazide, MÖ 221 ile MÖ 206 yıllarından kalma savaş araçlarıyla birlikte gömülü, kilden yapılmış binlerce savaşçı heykeli buldu. "Kilden Ordu" eski başkent Xian yakınlarında bulundu. Gerçek boyutlarda 7000 kil asker ve onların atları, savaş düzeninde doğuya bakar biçimde Çin'in ilk imparatoru Qin Shi Huang'ı korumak için çukurlara gömülmüştü. Figürler imparatorun gerçek ordusu örnek alınarak yapılmıştı; öyle ki her yüz ötekilerden farklıydı. Bu gömülü zenginlik 1974'te bir kuyunun sondajı sırasında raslantı eseri ortaya çıkmıştı.